

Fahretdin paşanyň hazynasy

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Fahretdin paşanyň hazynasy FAHRETDIN PAŞANYŇ HAZYNASY

Söýgüli okyjylarym, düýnki ýazgymda sizs Medine gahrymany Fahretdin paşanyň kyssasyny gürrüň beripdim we onuň birinji jahan urşunda iňlis altynlaryna satyn alynan hem-de goşunymyzy Medinede gabap arkasyndan uran araplardan gaçyryp ýurdumuza aşyran gymmatly hazynasy barada gysgaça agzap geçipdim.

Fahretdin paşa söýgüli pygamberimiziň (s.a.w) mübärek guburynyň ýerleşýän ýeri bolan Medinäni gabaw astyna alan, dindeşlerine hyýanat eden, türk esgerlerini bedýan çöllerde talap-öldürip, donuna çenli sypyryp alan araplar bilen gidişýärdi, Osmanly döwlet Mondros şertnamasyny baglaşyp, boýun egendigini resmi ýagdaýda kabul edenem bolsa, ýaragyny taşlaman göreşe dowam edipdi.

Dünya taryhynda henize çenli bular ýaly waka görlüp-eşdilmedi. Medinäniň elden gitjegini aňsyran paşa pygamberimiziň (s.a.w) şäherdäki mazaryna osmanly patyşalary tarapyndan ençeme ýyl bäre ugradylan sowgatlary, başgaça aýdylanda ajaýyp hazynany möhürlenen sandyklara salyp, 1918-nji ýylda ýörite goragçy toparyň astynda Stambula ýollaýar.

Alla rahmet eýlesin, ne ajap iş edipdir. Eger muny şeýtmedik bolanlygynda, negözel gymmatly emläkler din bezirgeni kezzap saudlaryň we katarlylaryň elinde galjak ekeni.

Şindi sizw Fahretdin paşanyň Stambula gönderen we biziň günlerimizde belli bir bölegi Topgapy köşgüniň muzeýinde saklanýan şol bahasyňa ýetip bolmajak hazynanyň doly sanawyny

dykgatyňyza ýetireýin:

- Hezreti Osmanyň keýik derine ýazylan Gurhany;
- Baş sany golýazma Gurhan we dört sany Gurhan juzlary;
- Gymmatbahaly daşlar bilen bezelen, sahabyna altyn çaýylan baş sany Gurhan daşlygy.
- «Hilýe-i Şerif» (Pygamberimiziň ýazuw arkaly beýan edilen portreti). Kümüş çarçuwaly, ýaşyl kadifäniň üstüne brilliantdyr dürli hili lagly-jowahyrlar bilen pygamberimiziň (s.a.w) ady ýazylan, kümüşden Günüň suraty;
- Bir sany som altynyň üstüne brilliant bilen ýazylan «Kelime-i Şahadat» ýazgyly parça;
- Brilliantly, göwherli, ýakutly ýedi sanu tesbih;
- Kümüşden edilen iki sany rahle (kitapdan).
- Soltan Abdyleziziň brilliantdan we altyndan edilen tugrasy;
- Dört sany sanjakbaşy we üç sany jöwher gylyç;
- «Kewkeb-i Dürri» atly dört parça uly almaz. Almazlaryň ýüzi ýakutlar bilen bezelen.
- On sany göwher we zümerretler bilen bezelen altyn asgyç;
- Göwher, brilliant, ýakut we zümerretler bilen bezelen on bir sany altyndan asma çyra;
- Gymmatbahaly daşlar bilen bezelen bir sany altyndan asma çyra;
- Bir sany altyndan kofe asgyjy;
- Gymmatbahaly daşlar bilen bezelen ýedi sany som altyn şemdany. Ikisi 1,55 metr we 50 kg agyrlýkda. Her biriniň üstünde 2.680 sany brilliant bar.
- Bir sany altyndan gaýçy.
- Gymmatbahaly daşlardan ýasalan sekiz sany altyn gülapdan (gülsuwy gaby) we on iki sany altyn buhurdan (ýüzärlik we ş.m melhemlik otlary tütedýän gap).
- Brilliant, zümmeret, ýakut, merjen, hünji (žemçug) daşlary bilen bezelen iki sany wenok, on sany ýyldyz gül we ýaprak (barsy altyndan);
- Bir sany brilliant ýüzük;
- Altyn we kümüş zynjyrlar, altyn jowahyr gaplary we tahyllary;
- Segsen dört sany hünji däneleri, on baş parça zümerret, elli

üç parça brilloant we almaz;
– Şeýle-de, 3 kg 985 gr alym;
– 908 kg kümüş;
– Kyrk dokuz parça gyrasy nagyşlanan şal tuty;
– Medinäniň «Soltan Mahmyt» kitaphanasy we şol gymmatlyga eýe beýleki gymmatly eserler.

Görüň-ä! Başga hiç bir ýerde deňi-taýy we meňzeşi bolmadyk şu hakyky hazynany dinine, ymmatyna hyýanat eden dönüklere şam bolmakdan halas edip, bize miras goýan gahryman paşany neneň ýat etmejek, neneň alkyşlamajak!

Birinji jahan urşy ýyllarynda iňlisler bilen dil birikdiren çöl araplary türk esgeriniň arkasyndan pyçaklady. Şol ýowuz ýyllarda araplaryň eden hyýanatyny ýatdan çykarmak mümkin däl. Ýakyn Gündogaryň çar künjeginde – Palestina, Hyjaz, Yrak, Siriýa frontlarynda birmeňzeş hyýاناتlar bolup geçdi.

Iňlis basybalyjylaryna garşy söweşen on müňlerçe türk esgeri satlyk çöl araplary tarapyndan öldürilip, jesetlerine çenli talandy, hatda altyn ýuwdan bolaýmasynlar diýip, bokurdakdyr aşgazanyna çenli pyçak bilen dilindi!

Düýnki ýazgymda agzalan Naji Kaşif Kyjymanyň «Medine goragy» eserini 1976-njy ýylda yslamçy çaphanalaryň biri bolan «Sebil» neşirýaty çykaran eken.

Serediň, kitabyň girişinde yslamçy-da bolsa, «Sebil» neşirýaty näme diýipdir:

‘‘Haýyş: söýgüli okyjy! Külli yslam älemini türkleriň ýolbaşçylygy astynda bir bitewi döwlete birikdirmek we bu bitewiligi saklamak ugrunda çekip-çydap bolmajak horluklara we jebri-jepalara döz gelen şehitlerimiziniň we gazylarymyzyň arasynda iň şowsuzluga uçranlary, megerem, Medine goragçylary bolsa gerek. Çünki, pygamberimiziň (s.a.w) mübärek guburyny iňlisleriň alyna aldanan musulmansumak arap taýpa kethudalaryna garşy ýeterlik azygy, ok-därisi, ýaragy bolmasa-da, ýowuz çöl şertleriniň, ýakyp-ýandyryp barýan epgegiň

astynda goramaga mejbur bolupdyrlar.

Bu gynançly, emma herkese nesip etmejek sylag-hormatyň eziz şhitleriniň we gazylarynyň ruhlaryna aýat-töwirler edip, häzirem sag-salamat ýaşap ýörenlerine bolsa jan saglygyny we uzak ömür arzuw etmek diniň we watanymyzyň öňündäki mukaddes borjumyzydyr.»

Içimizden käbirleri şol ýowuz günleri hiç öwrenmändir, birinji jahan urşunda bizi arkamyzdan uranlary görmezlige salýarlar. Şol hyýanatkärleriň iň belli-başlylary häzirki Saud Arabystany we Katar häkimiýetini eýeläp oturanlaryň gönüden-göni atalarydyr!

Gaýrat edip, munuň bilen biraz gyzyklansynlar we ýakyn taryhymyzy jahyllyklaryna salyp unutmasynlar. Bilmezlik aýyp däl, biraz okasynlar, öwrensinler.

Şhitleriň ruhlaryny ynjytmasynlar.

1948-nji ýylda aradan çykan beýik ynsan Fahretdin (Türkkan) paşany, Medine gahrymanlaryny we ähli şhitlerimizi hormat bilen ýat edýärin.

Emin ÇÖLAŞAN.

«SÖZCÜ» gazeti, 06.12.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW. Taryhy makalalar